

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора С. П. Семенця
про дисертаційну роботу Чирчика Сергія Васильовича
**"Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності
майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру"**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Упровадження компетентнісної моделі освіти, втілення задекларованої на загальнодержавному рівні вимоги щодо підготовки фахівців конкурентоспроможних на європейському ринку праці передбачає модернізацію чинної системи професійної освіти майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру. Однак, варто визнати, що дотепер українська дизайн-освіта немає достатньо обґрунтованої методології та загальноприйнятої концептуальної моделі розвитку. Отож, у професійній підготовці дизайнерів інтер'єру превалює традиційно усталений підхід, за якого теорія і методика розв'язування проектних завдань не відповідає новим соціальним запитам у царині дизайну. Маємо визнати, що існує ціла низка суперечностей, ключовим, серед яких, на нашу думку, є, з одного боку – інтеграція вітчизняної дизайн-освіти в європейський освітній простір, а з іншого - реальний рівень її якості, далекий від загальноєвропейського. Насправді проблема науково обґрунтування теоретико-методичних основ і практичного впровадження концептуальної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру абсолютно відповідає новим соціальним запитам, європейським прагненням України, прийнятій концепції розвитку освітньої галузі держави. Погоджуємося з думкою автора дисертації про теоретичну і практичну значущість проблематики, про її концептуальну і методичну нерозробленість, а також про брак спеціальних досліджень. Вочевидь йдеться про *науковий, соціальний і практичний* виміри актуальності дослідження С. В. Чирчика.

Проникливе осмислення здобувачем суті порушеної наукової проблеми послугувало чіткому формулюванню мети дослідження, рельєфному окресленню його завдань. Беручи це до уваги, дисертант коректно визначає науковий інструментарій, себто, встановлює об'єкт і предмет дослідження, виокремлює його методи. Потому автором планується етапність дослідження, виокремлюються його методологічні засади, встановлюється теоретична основа. Зроблені змістово-теоретичний аналіз та змістове узагальнення одержаних в роботі результатів дозволили рельєфно представити наукову новизну і теоретичне значення дослідження: розкрити, що зроблено вперше, що удосконалено і набуло подальшого розвитку.

Про практичне значення дисертаційної роботи дозволяє судити розроблене і апробоване навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру (навчально-методичні комплекси з фахових дисциплін), авторська оптимізаційна модель «Інтеграл компетентності дизайнера», комплекс методів і засобів діагностики

професійної компетентності бакалаврів з дизайну інтер'єру, розроблені в співавторстві складові галузевих стандартів вищої освіти у відповідних галузях і напрямках.

З'ясовано, що основні положення та результати дисертаційної роботи експериментально впроваджено в навчальний процес дев'яти вищих освітніх закладах України (університетах та їх підрозділах, інститутах та академії), апробовано на чисельних міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях. Здобувач має достатню кількість публікацій, серед яких дві монографії, два навчальні посібники, 21 стаття у фахових виданнях, 5 статей видані за рубежом, 3 складових галузевого стандарту вищої освіти України.

Науково зважено дисертант підійшов до побудови концепції дослідження. Ним сформульовано основні концептуальні ідеї дослідження, серед яких стрижневою є думка про загально-педагогічний феномен професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру з відповідними складовими (мета, структура, зміст), а також судження про симбіоз традиційних і інноваційних технологій згідно з принципом взаємного доповнення та підсилення. Видається переконливим положення про домінування творчого компонента в професійній підготовці дизайнера інтер'єру, формування його проектного мислення як одного із різновидів організації процесу професійно-особистісного становлення і розвитку майбутнього фахівця. Примітно, що реалізація концептуальних ідей забезпечується окресленими методологічними і теоретичними засадами, науково-методичним вирішенням проблематики, технологією і практикою професійної підготовки бакалаврів з дизайну інтер'єру. Так, послуговуючись системним підходом, дисертант обґрунтовує концептуальні засади дослідження, розкриває методологічний, теоретичний, методичний концепти, що, зрештою, репрезентують три рівні наукового пошуку. Імпонує представлена в роботі реалізація системного аналізу як з позицій наукового інструментарію й окреслених компонентів професійної компетентності, так і розроблення й впровадження концептуальної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру.

Посутньо висвітлено методологічний концепт, що включає фундаментальні філософські ідеї та комплекс наукових підходів, окреслених в рамках єдиної гуманістичної парадигми освіти. Теоретичний концепт представлений конкретно-науковим підґрунтям концептуальної моделі, термінологічним апаратом в структурно-логічній системі професійної підготовки бакалаврів х дизайнеру інтер'єру. Методичний рівень наукового пошуку репрезентується навчально-методичним забезпеченням професійної фахівців з дизайн-освіти.

Слід віддати належне авторському формулюванню гіпотези дослідження, де втілено ідею сходження від загального до часткового, сформульовано умови ефективності формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру. Тут засадничою слугує умова наукової розробки, обґрунтування теоретико-методичних засад та інтеграції науково-методичного забезпечення в освітнє середовище вищого навчального

закладу. Надалі автор розкриває обставини, за яких забезпечується впровадження підготовленого навчально-методичного супроводу.

На нашу думку, довершеністю вирізняється архітектоніка і логістика дослідження: **теоретико-методологічне обґрунтування об'єкта дослідження** (теоретичний аналіз професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру) \Leftrightarrow **системний аналіз предмета дослідження** (вивчається професійна компетентність майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру) \Leftrightarrow **теоретичне моделювання розв'язання науково-педагогічної задачі** (формулюються концептуальні положення і будується концептуальна модель розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру) \Leftrightarrow **практичне забезпечення** (підготовка навчально-методичного супроводу процесу формування професійної компетентності бакалаврів-дизайнерів) \Leftrightarrow **впровадження авторської моделі, перевірка її ефективності** (проведення формувального етапу педагогічного експерименту підготовки бакалаврів з дизайну інтер'єру, що забезпечує формування їхньої професійної компетентності).

Дисертаційна робота має дворівневу структуру. Відповідно до сформульованих завдань дисертант висвітлює теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру: робить історико-педагогічний аналіз становлення і розвитку дизайн-освіти в Україні, характеризує проблему дослідження на трьох рівнях методології (філософської, загальнонаукової, конкретнонаукової); окреслює наукові підходи до професійної підготовки фахівців з дизайну, розкриває категоріально-понятійний апарат. Насправді ретельно вивчаються історико-методичні аспекти розвитку системи дизайн-освіти, підготовки дизайнерів у вищій школі. За результатами змістово-теоретичного аналізу формулюється авторське визначення понять «дизайн інтер'єр», «професійна компетентність дизайнера інтер'єру», «професійна підготовка майбутнього бакалавра з дизайну інтер'єра». Порушена в роботі проблема вивчається з позицій системно-структурного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, варіативного, креативного, акмеологічного, рефлексивного наукових підходів.

Послугуючись системним підходом та системним аналізом, автор розкриває особливості формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру в умовах глобалізаційних процесів, вивчає досвід зарубіжних країн, встановлює структурні компоненти професійної компетентності бакалаврів з дизайну інтер'єру. Здобувач проникливо розкриває структуру професійної компетентності дизайнера інтер'єру, у якій виокремлює проектно-конструктивний, технологічний, змістово-процесуальний, особистісно-корекційний компоненти. Потому обґрунтовує критерії професійної компетентності дизайнера інтер'єру (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний, креативно-творчий, рефлексивний), а також принагідно розкриває види діяльності, з якими названа компетентність тісно пов'язана.

Переконливою є наукова позиція автора про те, що визначена структура професійної компетентності дизайнера інтер'єру дозволяє точніше визначити відповідність його професійної підготовки сучасним вимогам, що передбачають формування проектної культури, професійного мислення й професійної діяльності згідно з нормативною моделлю фахівця.

До значних наукових здобутків С. В. Чирчика відносимо створення й науково-теоретичне обґрунтування концептуальної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру, окреслення організаційних умов їх фахової підготовки, розкриття значення пізнавального інтересу та необхідності розвитку обдарованості студентів у дизайн-освіті. Прикладне значення має розроблена на засадах компетентнісного підходу методика дизайн-проекування в умовах інноваційного освітнього середовища, окрім цього, авторський науковий доробок збагачено математичним моделюванням як засобом фундаменталізації і системності в підготовці студентів-дизайнерів.

Загалом, пошук структурності, реалізація системного підходу та системного аналізу до вивчення процесу професійної підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру посутньо вирізняють третій розділ дисертації. У структурі концептуальної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру виокремлено цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-проекувальний, змістово-процесуальний оцінно-результативний блоки. У цільовому блоці представлено соціальне замовлення та мета професійної підготовки бакалаврів-дизайнерів. Теоретико-методологічний блок розкриває наукові підходи, принципи підготовки та основні концептуальні положення. Зміст організаційно-проекувального блоку складають організаційно-методичні умови як обставини, за яких забезпечується формування пізнавального інтересу, робиться акцент на роботі з обдарованою молоддю, упроваджується методика дизайн-проекування, формується інноваційне освітнє середовище. Рельєфно окреслено структуру інноваційного освітнього середовища, охарактеризовано три його засадничі складові – просторова, змістова, організаційна. Змістово-процесуальний блок вміщує зміст, форми, методи, технології, а також структурно-логічну схему професійної підготовки компетентного бакалавра з дизайну інтер'єру. На нашу думку, вагомим є науково-методичне забезпечення підготовки бакалаврів, до якого віднесено державні стандарти освіти, навчальні плани і навчальні програми, програми практик, підручники і навчальні посібники, інструктивно-методичні матеріали і навчально-дослідницькі завдання.

Оцінно-результативний блок представляють критерії, рівні та прогнозований результат професійної підготовки бакалаврів з дизайну інтер'єру.

Вагому роль у дисертації відіграють методичні засади формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів дизайнерів інтер'єру у вищих навчальних закладах. Тут автором розкрито структурно-логічну схему професійної підготовки дизайнера інтер'єру, в якій представлено

пропедевтичний, фундаментальний (природничо-науковий), професійно-практичний цикл підготовки фахівця з дизайну інтер'єру впродовж чотирьох років навчання. Квінтесенцією методики фахової підготовки дизайнера інтер'єру в дослідженні слугують різні освітні технології, а саме: проектна, професійно-імітаційна, інтерактивна, комп'ютерна. Окрім цього, автором застосовано інноваційно-творчі форми роботи, дизайнерське моделювання, проблемний і евристичний методи, «мозковий штурм», а також ним передбачено цілу низку активних методів у системі дизайнерської діяльності.

Особливу увагу привертає дослідно-експериментальну ланка роботи. Тут, з одного боку, здобувачем кваліфіковано підготовлено і проведено експериментальну перевірку ефективності концептуальної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру, дотримано загальноприйняті вимоги валідності, репрезентативності і надійності до експерименту, а з іншого боку – реалізовано новаторські ідеї. Дисертант, послуговуючись багатофакторним дисперсійним порівняльним аналізом і регресійним аналізом, створив авторську оптимізаційну модель діагностики якості вищої освіти «Інтеграл компетентності дизайнера». Посутнім виявилось судження про те, що регресійне моделювання та дисперсійний аналіз забезпечують побудову математичних і оптимізаційних моделей, а графоаналітичний метод дозволяє зробити оцінку становлення професійної компетентності дизайнера згідно з розробленим алгоритмом.

Віддаючи здобувачу належне, слід наголосити на теоретичному й практичному значенні зроблених у роботі висновків, в яких детально викладено основні результати дослідження, посутньо розкрито те, наскільки повно й вичерпно розв'язано поставлені в роботі завдання. Інструментарієм цього послугували різновиди аналізу: бібліографічний, історико-педагогічний, теоретичний, контекстний, понятійно-категоріальний, функціональний, тенденційний, структурно-системний, графоаналітичний.

У авторефераті лапідарно відображено основні положення дисертації.

Підсумовуючи вищезазначене, до вагомих результатів дисертаційної роботи відносимо:

- 1) концептуальну модель розвитку професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру;*
- 2) методику реалізації розробленої моделі (структурно-логічну схему професійної підготовки дизайнера інтер'єру), що реалізовується впродовж чотирьох років навчання;*
- 3) оптимізаційну модель діагностики якості вищої освіти «Інтеграл компетентності дизайнера»;*
- 4) зміст і структуру професійної компетентності бакалавра з дизайну інтер'єру;*
- 5) критеріально-рівневий інструментарій сформованості професійної компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру.*
- 6) навчально-методичне забезпечення системної підготовки студентів зі спеціальністю «Дизайн», розроблене на засадах компетентнісного підходу.*

Оцінюючи позитивно дисертацію С. В. Чирчика, слушно висловити окремі побажання, назвати дискусійні питання, до яких відносимо такі:

1. Зважаючи на затребуваність у психолого-педагогічних дослідженнях інтегративного підходу до діагностики складних (системотвірних) професійно-особистісних якостей, корисно було б підготувати методичні рекомендації щодо застосування авторської *оптимізаційної моделі діагностики якості вищої освіти*.

2. Судячи з того, що роботу дизайнера відносять до одного із різновидів творчої діяльності, під час проведення експерименту цікаво було б простежити, які саме здібності особистості відіграють головну роль у процесі становлення професійно-компетентного дизайнера.

3. З огляду на представлені в роботі організаційно-методичні умови та акцент на роботі з обдарованими студентами в умовах дизайн-освіти принагідно окреслити специфіку методики фахової підготовки, розкрити особливості форм і методів навчання при роботі з названою категорією студентів.

4. У ході проведення формувального етапу педагогічного експерименту (впродовж 2012-2015 років) цікаво було б прослідкувати динаміку формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру. Дізнатися, на якому році навчання й завдячуючи чому досягався найбільший результат.

Висновок. Зроблені окремі побажання, висловлені дискусійні питання аніяк не заперечують наукової цінності дослідження "Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру". Рецензована робота має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, а також вірогідними є результати дослідження. На основі змістово-теоретичного аналізу дослідження, вивчення теоретичної та експериментальної складових роботи, зроблено висновок про те, що дисертація є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, в якому розв'язана актуальна наукова задача, одержані об'єктивно нові та науково обґрунтовані результати в галузі педагогіки. Дисертаційна робота цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України про "Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" (№567 від 24 липня 2013 р.), що дає підставу для присудження Сергію Васильовичу Чирчику наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри математичного аналізу

Житомирського державного університету імені Івана Франка,

доктор педагогічних наук, професор

Семенець С.П.